

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
NAMANGAN TO'QIMACHILIK SANOATI INSTITUTI**

“Tasdiqlandi”

O'quv ishlari bo'yicha prorektor
J.S. Ergashev

2024 yil « 26 » avgust

**“MUTAXASSISLIKKA KIRISH”
FANINING ISHCHI O'QUV DASTURI**

Bilim sohasi	700 000-Muhandislik, ishlov berish va qurilish sohalari
Ta'lim sohasi:	720 000-Ishlab chiqarish va ishlov berish sohalari
Ta'lim yo'nalishi:	60721300-Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi (paxta)

Umumiy o'quv soati –150 soat
Shu jumladan:

Maruza – 30 soat (4 semestr – 30 soat;)

Maruza va tajriba mashg'ulotlar – 45 soat (5 semestr – 45 soat;)

Mustaqil ta'lim soati – 75 soat (4 semestr – 75 soat;)

Namangan – 2024 y.

Fanning ishchi o'quv dasturi Namangan to'qimachilik sanoati instituti Kengashining 2024 yil "26" avgust dagi 1-sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan "Mutaxassislikka kirish" fani dasturi asosida tayyorlangan.

Fanning ishchi o'quv dasturi Namangan to'qimachilik sanoati instituti Kengashining 2024 yil "26" avgust dagi 1-sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan.

Fanning ishchi o'quv dasturi Namangan to'qimachilik sanoati institutida ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

O.Sh.Sarimsakov – Namangan to'qimachilik sanoati instituti, "To'qimachilik tolalari muhandisligi" kafedrası o'qituvchisi, t.f.d. professor..

Taqrizchilar:

S. Azimov– Namangan to'qimachilik sanoati instituti, "To'qimachilik tolalari muhandisligi" kafedrası t.f.n., dots

M.Axmatov – TTYSI, "Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash texnologiyasi" kafedrası dotsenti, t.f.n.

TTYSI "To'qimachilik mashinalari" fakulteti dekani

2024 yil "24" avgust

O.Sh. Sarimsakov

"To'qimachilik tolalari muhandisligi" kafedrası mudiri:

2024 yil "23" avgust

X. Sharipov

I. O'quv fanining dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni

“Mutaxassislikka kirish” fani paxta tozalash sanoati korxonalaridagi mavjud har xil lavozimlarda ishlash uchun yuqori malakali bakalavrlar tayyorlash. Shu bilan bir qatorda paxta yoki paxta mahsulotlari bilan ish olib boradigan shaxsiy firmalarni, qo'shma korxonalarni, ilmiy-izlanish va loyihalash institutlarini ham yetakchi mutaxassis kadrlar bilan ta'minlashga xizmat qiladi.

II. O'quv fanining maqsadi va vazifasi

Fanni o'qitishidan maqsadi – paxta tozalash korxonalari mutaxassislarini mutaxassislik fanidan kerakli tejriba, fan bo'yicha bilimlar darajasi bilan ta'minlash.

Fanning vazifalari - talabalarni ushbu fan bo'yicha olgan nazariy va Maruza va tajriba bilimlarni o'zlashtirish natijasida ishlab chiqarishda Maruza va tajriba ishlarida bajara oladigan ko'nikmalarga ega bo'lish.

Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi. Talaba:

–Paxtasanoatida mutaxassislikka kirish haqida umumiy tushunchalar, obyektlarni o'rganish, asosiy va yordamchi bo'limlarni o'rganish va uskunalarni loyihalashda dasturlar tanlash, loyihalar ishlab chiqishda zamonaviy dasturlarni qo'llash haqida **tasavvurga ega bo'lishi**;

–paxta tozalash korxonalari asosiy ishlab-chiqarish bo'limlarining texnologik jarayonlari ketma-ketligini, ishlab chiqarish bo'limlar ketma-ketligini, paxta tozalash korxonalari texnologik jarayonlarini ta'minlash uchun kerakli binolar va qurilmalarni loyihalashda zamonaviy dasturlarni bilishi va ulardan **foydalana olishi**;

–paxta tozalash korxonasi obyektlari loyihasini ishlab chiqishda kerakli va afzal dasturlar, ishlab chiqarish bo'limlari texnologik jarayonini loyihalashda Maruza va tajriba dasturlardan foydalanish bo'yicha **ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak**

III. Ma'ruza mashg'ulotlari

		1-jadval
№	Ma'ruza mashg'ulotlari mavzulari	Dars soatlari hajmi
4-semestr		
1.	“Mutaxassislikka kirish” fanining mazmuni, predmeti va metodi.	2
2.	“Mutaxassislikka kirish” fanining mazmuni.	2
3.	Mutaxassislikka kirishning mohiyati	2
4.	Fanning maqsadi va vazifalari	2
5.	Namangan to'qimachilik sanoati institutining tashkiliy tarkibi.	2
6.	Talabalarning huquq va burchlari.	2

7.	Kurs loyiha (ishi) ni bajarish hamda rasmiylashtirishga qo'yiladigan talablar	2
8.	Bitiruv malakaviy ishini bajarish hamda rasmiylashtirishga qo'yiladigan talablar	2
9.	Paxta tozalash korxonalari to'g'risida ma'lumot	2
10.	Paxta sanoati va paxta tozalash korxonalari to'g'risida ma'lumotlar	2
11.	Paxta sanoati mashinalarining yaratilish tarixi. Paxta sanoati mashinalari to'g'risida ma'lumotlar	2
12.	Paxta tozalash korxonalarining qabul qilish to'g'risida umumiy ma'lumotlar. Tayyorlov bo'limi jihozlari to'g'risida umumiy ma'lumotlar	2
13.	Paxta tozalash korxonalarining tayyorlov bo'limi jihozlari to'g'risida umumiy ma'lumotlar	2
14.	Paxtani quritish, tozalash, jinlash, lintersh, preslash jihozlari to'g'risida ma'lumotlar	2
15.	Paxta tozalash korxonasidagi mutaxassislar faoliyatini o'rganish.	2
Jami		30

Xammasi

30soat

Maruza mashg'ulotlarda talabalar paxta tozalash korxonalaridagi uskunalarning tuzilishi hamda ularning vazifalarini o'rganadilar.

IV. Tajriba mashg'ulotlari

№	Tajriba mashg'ulotlari mavzulari	Dars soatlari hajmi
4-semestr		
1.	Mutaxassislik fanlarini o'qish vaqtida adabiyotlardan foydalanish.	2
2.	Oliy o'quv yurtlarida talabalar bilimni reyting tizimida baholash me'zonlarini o'rganish	2
3.	Oliy o'quv yurtlarida kurs ishi va kurs loyihalarining bajarish va rasmiylashtirish tartibini o'rganish	2
4.	Ishlab chiqarish korxonalarida malakaviy Maruza va tajriba otlarni tashkil etilishini o'rganish	2
5.	Paxta va tola haqida umumiy ma'lumotlar.	2
6.	Paxta, tola, xususiyatlarini o'rganish.	3
7.	Paxta va tola uchun belgilangan davlat standartlarini o'rganish.	4
8.	Paxta tozalash korxonalarida laboratoriya jihozlari haqida umumiy ma'lumot.	4
9.	Paxtani qabul qilish tartibi.**	4
10.	Paxtani saqlash tartibi va g'ramalsh mashinalari.**	4

11.	Paxta tozalash korxonalarining I, II, III-zonalari ish faoliyatini Maruza va tajriba o'rganish.**	4
12.	Paxta tozalash korxonalarida paxtani tashishda pnevmotransport jihozlarini o'rganish	4
13.	Paxtani quritish va tozlash jinlash, chigit linterlash, preslashni o'rganish.	4
14.	Paxta tolasini to'qimachilik korxonalarida qayta ishalsh.titish, pitalash, piliklash, yigirish, to'quv jarayonlarini ketma ketlik asosida o'rganish.	4
Jami		45

Xammasi

45 soat

Laboratoriya mashg'ulotlarda talabalar laboratoriya sharoitida paxta tozalash korxonalari uskunalarini o'rganishadi

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim talabalarning o'qitilayotgan fan bo'yicha bilimlarini chuqurlashtirishga qaratilgan

2-jadval

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	Dars soatlari hajmi
5-semestrda		
1.	Muayyan ta'lim o'quv yurti tarixini o'rganish	6
2.	Engil sanoat sohasi tarixi, bugungi kuni va istiqbollari haqida ma'lumotlar to'plash	6
3.	Engil sanoat sohasidagi ishlab chiqarish korxonalari haqida ma'lumotlar to'plash	7
4.	Tanlangan ta'lim yo'nalishi haqida ma'lumotlar to'plash	8
5.	Oliy o'quv yurti talabalari odob-axloq qoidalari Nizomini o'rganish	8
6.	Sohaning etakchi olimlari va mutaxassislari haqida ma'lumot to'plash.	8
7.	Paxta sanoati haqida ma'lumotlarni o'rganish.	8
8.	Paxta tarixini o'rganish.	8
9.	Paxta, tola, va chigit haqida ma'ulot to'plash	8
10.	Paxtani urug'uni tayyorlash va ekish, sug'orish jarayonlari haqida o'rganish.	8
Jami		75

Xammasi 75 soat

“Mutaxassislikka kirish” bo’yicha talabaning mustaqil ta’limi shu fanni o’rganish jarayonining tarkibiy qismi bo’lib, uslubiy va axborot resurslari bilan to’la ta’minlangan. Auditoriyadan tashqarida talaba darslarga tayyorlanadi. Bundan tashqari ayrim mavzularni kengroq o’rganish maqsadida qo’shimcha adabiyotlarni o’qib referatlar tayyorlaydi.

Uyga vazifalarni bajarish, qo’shimcha darslik va adabiyotlardan yangi bilimlarni mustaqil o’rganish, kerakli ma’lumotlarni izlash va ularni topish yo’llarini aniqlash, internet tarmoqlaridan foydalanib ma’lumotlar to’plash va ilmiy izlanishlar olib borish, ilmiy to’garak doirasida yoki mustaqil ravishda ilmiy manbalardan foydalanib ilmiy maqola tayyorlash kabilar talabalarning darsda olgan bilimlarini chuqurlashtiradi, ularning mustaqil fikrlash va ijodiy qobiliyatini rivojlantiradi.

V. ta’lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar):
Fanni o’zlashtirish natijasida talaba bilish kerak:

Fan bo’yicha talabalarning bilim, ko’nikma va malakalariga quyidagi talablar qo’yiladi . Talaba:

–Paxtasanoatida mutaxassislikka kirish haqida umumiy tushunchalar, obyektlarni o’rganish, asosiy va yordamchi bo’limlarni o’rganish va uskunalarni loyihalashda dasturlar tanlash, loyihalar ishlab chiqishda zamonaviy dasturlarni qo’llash haqida tasavvurga ega bo’lishi;

–paxta tozalash korxonalari asosiy ishlab-chiqarish bo’limlarining texnologik jarayonlari ketma-ketligini, ishlab chiqarish bo’limlar ketma-ketligini, paxta tozalash korxonalari texnologik jarayonlarini ta’minlash uchun kerakli binolar va qurilmalarni loyihalashda zamonaviy dasturlarni bilishi va ulardan foydalana olishi;

– paxta tozalash korxonasi obyektlari loyihasini ishlab chiqishda kerakli va afzal dasturlar, ishlab chiqarish bo’limlari texnologik jarayonini loyihalashda Maruza va tajriba dasturlardan foydalanish bo’yicha ko’nikmalarga ega bo’lishi kerak.

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- Ma'ruzalar;- Maruza va tajriba va laboratoriya mashg'ulotlari;- Interlock keys-stadiylar;- Kchik guruhlarda ishlash;- Taqdimotlar qilish;- Jamoa bo'lib ishlash;- Video materiallar tayyorlash- Individual ishlash.- virtual reallik;- gamifikatsiya;- mobil platforma;- courselab;- javascript- autoplay.

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid Maruza va tajriba tushunchalarini to'liq o'zlashtirish, fan yuzasidan mustaqil fikrlay olish, mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan taqdimotlar, ko'rgazmali qurollar (maketlar) tayyorlash, referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish, nazorat turlari bo'yicha berilgan topshiriqlarni o'z vaqtida topshirish.
--

VIII. Loyihalash tizimida zamonaviy dasturlardan foydalanish fanni bo'yicha talabalar bilimni baholash va nazorat qilish me'zonlari

1. Talabalarning bilimi quyidagi mezonlar asosida baholanadi:

Baholash usullari	Expres testlar, yozma ishlar, og'zaki so'rov,.
Baholash mezonlari	5 "a'lo" -talaba mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – "90-100 % (5)" (a'lo) baho;
	4 "yaxshi" -talaba mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – "70-89 % (4)" (yaxshi) baho;
	3 "qoniqarli" -talaba olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – "60-69 % (3)" (qoniqarli) baho;
	2 "qoniqarsiz" -talaba fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas, deb topilganda – "60 % dan kam (2)" (qoniqarsiz) baho.

	Baholash turlari		O'tkazish vaqti
Baholash mezonlari	Joriy nazorat;		
	Maruza va tajriba mashg'ulotlardagi faolligi, topshiriqlarni muntazam ravishda tayorlashi		Semestr davomida
	Maruza va tajriba mashg'ulot topshiriqlarini o'z vaqtida sifatli bajarilishi.		
	Maruza va tajriba va laboratoriya mashg'ulotlarda faolligi savollarga to'g'ri javob bergaligi topshiriqlarni yaxshi ximoya qilganligi uchun.		
	Mustaqil ta'lim, va Maruza va tajriba mashg'ulot topshiriqlarini o'z vaqtida sifatli bajarilishi		
Baholash mezonlari	Oraliq nazorat		
	1-oraliq nazorat yozma ish, og'zaki so'rov, yoki test usulida o'tkaziladi (ma'ruza o'qituvchisi tomonidan o'tkaziladi)		8-hafta
	2-oraliq nazorat yozma ish, og'zaki so'rov, yoki test usulida o'tkaziladi (ma'ruza o'qituvchisi tomonidan o'tkaziladi)		15-hafta
	Mustaqil talim topshiriqlarini o'z vaqtida bajarilishi		
Baholash mezonlari	Yakuniy nazorat (yozma ish, test yoki og'zaki)		16-hafta
	Jami;		

Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbaalari
Asosiy adabiyotlar

1. Зикриеев Э.З. Пахтани дастлабки қайта ишлаш. Ўқув қўлланма. – Т.: Мехнат, 2002. – 290 бет.
2. Ф.Б. Омоновнинг умумий таҳирири остида тайёрланган “Пахтани дастлабки ишлаш” бўйича справочник (маълумотнома). Тошкент-“Ворис”-2008й.
3. М.А. Babadjanov. Texnologik jarayonlarni loyihalash. Darslik. – Т.: Cho'lpon, 2009. – 182 bet.
4. Sarimsakov O.SH. “Aerodinamika va pnevmotransport” fani bo'yicha darslik. «Navro'z» nashriyoti, 2021. 156 bet.
5. Sarimsaqov. O. Sh. “Paxtasanoatida aerodinamika va pnevmotransport”. Darslik. Namangan-2023.
6. Muradov. R. “Paxtani xavo yordamida tashuvchi qurilma samaradorligini oshirish asoslari”. Namangan-2015. Darslik
7. R. Muradov. B.Negmatov. G. Qodirova. “Paxta tolasi changlarini gravitatsiya maydonida cho'kish jarayonlarini jadallashtirish”. Namangan “Istedod ziyo press” -2021
8. Н.А. Исматов, Ф.Д. Бобоев, Ш.Ж. Юлдашева. Аспирация ва пневмотранспорт қурилмалари. Дарслик. Т.: -2006. 180 бет.
9. А.П. Парпиев, М.А. Ахматов, А.Қ. Усмонқулов, М.Мўминов. Пахта хом ашёсини қуриштиш. Дарслик. - Т.: Чўлпон, 2009. - 186 бет.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Sh.M. Mirziyoyev Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent, “O'zbekiston”, 2017 yil, 488 bet.
2. Sh.M. Mirziyoyev Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, “O'zbekiston”, 2016 yil, 56 bet,
3. Sh.M. Mirziyoyev Qonun ustvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash-yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. Toshkent, “O'zbekiston”. 2017 yil, 48 bet.
4. 2017-2021 yillarda O'zbekiston RespubJikasini rivojlantirishning beshta ustovor yo'naishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947 sonli Farmoni.
5. Namangan to'qimachilik sanoati institutini tashkil etish to'g'risidagi Prezident Qarori. 2023 y.
6. Namangan to'qimachilik sanoati instituti Ustavi.

7. “То‘qimachilik tolalari muhandisligi” kafedrası tarixi.
8. Oliy o‘quv yurti talabalari odob-axloq qoidalari Nizomi.
9. Ф.Б. Омонов. Пахтани дастлабки ишлаш бўйича справочник. Услубий кўлланма. Т.: Ворис, 2008. - 413 бет.
10. Зикриев Э.З. Пахтани дастлабки қайта ишлаш. Ўқув кўлланма. Т.: Меҳнат, 2002. - 405 бет.
11. Справочник по первичной обработке хлопка (1 и 2 книга) под редаксии Максудова И.Т., Нуралиева А.Н. - Т.: Меҳнат, 1995г. - 573 стр.
12. А.Салимов «Бирламчи тола агротехникаси». «Молия-Иқтисод», Т.: 2010 й.
13. Р.Бўриев, Қ.Жуманиязов, А.Салимов “Пахтани дастлабки ишлаш машиналаридан фойдаланиш”.Т.: «Пахтасаноат илмий маркази» АЖ – 2015
14. Sarimsakov O.Sh. “Paxtani uzatish va pnevmotransport yordamida tashish jarayonlari nazariy asoslari”, Monografiya. N.: “Usmon Nosir Media” nashriyoti, 2021y. 240 bet.

Axborot manbaalar

15. <http://ziyonet.uz>
16. <http://title.uz>
17. <http://www.textileclub.ru>
18. www.modnava.ru
19. www.sifat.uz
20. [w.w.w. mayer.com](http://www.mayer.com)